

סוף מעשה במחשבה תחילה

נקודת מחשבה מפרשת השבוע לחיי המעשה

עקב של גאולה

השחיל לכף ידו הקטנה סוכרייה שצצה בין אצבעותיו כבמטה קסם והסתכל לחיים בעיניים ברצינות: "עכשיו תספר לי מי מציק לך. אני אעשה כל מה שצריך כדי שכל אחד בכיתה שלי ירגיש בנוח עם כל אחד. זה חייב להיות ככה", קרץ הרב'ה לחיים, "כי קוראים לי רב'ה נח..."

החיוך שהתפשט על פניו של חיים היה ממש לא מתוכנן. הוא היה נרגז ועצוב. אבל החיוך פשוט 'ברח' לו. רב'ה נח הצליח לשחרר אותו קצת והוא סיפר למלמד מי עומד מאחורי מצב הרוח המעצבן שלו. לא פחות ולא יותר: ה'עוזר' של רב'ה נח.

"הוא לא מפסיק להעניש אותי", סיפר חיים בתסכול. "יש לי רק משאלה אחת בלב: אני מחכה ליום שאשתחרר ממנו ואז יהיה לי כיף!"

רב'ה נח העיף מבט זהיר בשעון שעל פרק ידו בלי שחיים שם לב. נותרו לו עוד שש וחצי דקות. הוא יצליח בעזרת השם.

"אתה כבר גדול, חיים. בוא נדבר בשפה של גדולים", ביקש רב'ה נח. כתפיו של

חיים הזדקפו מעט, אוטומטית. הרב'ה מעריך אותו!

"בזמן שילד נמצא בכיתה הוא באחריות הרב'ה, והתפקיד של ה'עוזר' הוא לעזור לרב'ה. בשביל זה משלמים לו משכורת. כל זמן שאתה בכיתה - הוא חייב להשגיח עליך. זה התפקיד שלו!"

"אבל יש לי בשבילך פתרון פשוט", ריכך רב'ה נח את טון דיבורו רגע לפני שחיים מתייאש. "אם תעשה מאמץ להקשיב בשיעור, לא להתעסק בדברים אחרים, להכין שיעורים בבית ולהשתתף בשאלות שאני שואל - אני

תמונתו של ערפאת התנוססה על הבול הראשון שהנפיקה הרשות הפלסטינית.

אצל פלסטינים, כמו אצל פלסטינים, זה היה חייב להשתבש. "ראיס", דיווח אחד מעוזריו של ערפאת לבוס, "אנשים מדווחים שהבול לא נדבק למעטפה. הבולים נופלים והמעטפות לא מגיעות ליעד".

הראיס שלח אותו לבדוק ברחוב הפלסטיני את הסיבה ולא לחזור בלי תוצאות.

"מצאתי את הסיבה, ראיס", חזר העוזר אחרי כמה ימים, "אנשים יורקים על הצד הלא נכון של הבול..."

* * *

במדרש (דברים רבה ג, ב) בפרשתנו, דורשים חז"ל: "והיה עקב תשמעון - אמר הקדוש ברוך הוא: הכל מוכן לעשות תשובה, ואני דורך גיתה של אדום בעקב רגלי. אימתי? והיה עקב תשמעון". ודברי המדרש טעונים ביאור.

רב'ה נח חזר שני צעדים אחורה והסתכל שוב. פניו הקטנות של חיים היו עצובות מאוד.

ההפסקה הקלה שנועדה לשתייה ולמנוחת מיתרי הגרון של רב'ה נח - תחכה. "חיים, אתה לא רוצה להשתתף במשחק בחוץ?" שאל בחביבות את בן התשע. חיים משך בכתפו.

רב'ה נח לא התרגש מהשתיקה והסירוב. הוא היה אמן בתקשורת עם ילדים וכמעט לא היה מצב שבו לא השיג תוצאות חינוכיות עם סבלנות, אמון וכבוד עבורם. הוא סיפר לחיים סיפורון קצר משעשע על ילד בן גילו,

מי מציק בכיתה של רב'ה נח?

הבול הפלסטיני של נדבק

יש גם סוכרייה: הקדוש ברוך הוא לוחש באוזן לכל יהודי שרק מוכן להקשיב: "בני יקירי, **הכל מוכן לעשות תשובה**".

כל מה שצריך הוא 'לשמוע בקול המלמד', "והיה עקב תשמעון" - כאשר תשמעו בקול ה' שמדבר דרך התורה והמצוות ותעשו את רצונו - מיד "אני דורך גיתה של אדום בעקב רגלי".

אין צורך לירוק על ה'עוזר' ולא לתעב אותו. הלימודים יסתיימו והוא לא יהיה רלוונטי יותר.

בהחלטה אחת טובה ועקבית, משהו קטן וחיובי שנקבל על עצמנו - כל השונאים יכולים להימחץ בעקב, כמו

שדורכים על מקק.

אנחנו מוכנים לפסוע עקב אחד קדימה לכיוון הגאולה?

היום אם בקולו תשמעו

מבטיח לך אישית: ה'עוזר' לא יעשה לך שום דבר רע! רגע לפני הצלצול, בעוד רק שניהם היו בכיתה, לחץ רב'ה נח את ידו של חיים: "עשינו עסק, אה?"

את המשל הזה אמר הגאון רבי יעקב קראנץ, המגיד מדובנא, בשביל הנמשל: אנחנו בוכים לקדוש ברוך הוא שיש לנו המון צרות וייסורים. ה'עוזר' של ה'מלמד' - אומות העולם שהקדוש ברוך הוא ברא - מתאנה לנו, מציק לנו, וחוף מזה יש מחלות ויש איתני הטבע ואסונות. השם ירחם.

כל יהודי שמרים עיניים כלפי מעלה ושואל את הקב"ה: "אבא, מתי כל זה כבר ייגמר?" מקבל תשובה מתחילת פרשת השבוע.

תשובת הקדוש ברוך הוא פשוטה: כל זמן שאנחנו ב'לימודים', בעולם הזה, אנחנו נמצאים יחד עם ה'עוזר'; כל הבריאה כולה שנועדה בשביל ישראל. איתני הטבע, המחלות והצרות ואפילו המחבלים - כולם מקבלים 'משכורת' כדי לפקח עלינו.

"למען ירבו ימיכם" (יא, כא)

שתי סגולות מצינו בחז"ל לאריכות ימים: א. לימוד תורה, שנאמר (משלי ט, יא) "כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים". ב. אדם שעובד על מידותיו [כמו שסיפרו חז"ל במסכת חגיגה (ד): שרב ביבי בר אביי ראה ששלוחו של מלאך המוות הביא בטעות נשמה אחרת מזו שנצטווה, בגלל שהכניסה עצמה למקום סכנה. שאל אותו רב ביבי בר אביי מה עושים עם השנים של אלו שנפטרו לפני זמנם בגלל שהכניסו עצמם לסכנה, וענה לו מלאך המוות ששנים אלו ניתנות לתלמיד חכם שמעביר על מידותיו].

אמר הגה"ק רבי צבי הירש אשכנזי, 'החכם צבי': ההבדל בין שתי הסגולות הוא, שכדי לזכות לאריכות ימים באמצעות תיקון המידות, יש צורך להיקלע קודם כל לידי מחלוקת כלשהי (שמישהו יעליב את האדם, יבזה אותו, יחלוק עליו או ינסה לריב איתו, ועל ידי שישתוק האדם - יזכה לעבודת המידות) ואם יעמוד בניסיון יוכל להגיע לאריכות ימים.

מה שאין כן באמצעות לימוד התורה אמר הכתוב (משלי ג, א-ב) "בני, תורת אל תשכח ומצוותי ייצור לך. כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך" - ניתן לזכות לאריכות ימים גם בהימנעות מוחלטת ממחלוקת.

"ללכת בדרכיו" (ח, ו)

יחסי רעות וחביבה מיוחדים שררו בין הרה"ק רבי חיים מאטיניא לבין הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין. אביו של רבי מאיר שפירא היה מקורב לבית ויז'ניץ, אלא שבהמשך התקשר רבי מאיר לרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב והפך לחסידו המובהק.

באחת הפעמים כששהו הרבי מאטיניא וראש 'שיבת חכמי לובלין' באותה עיירה למנוחה, נפגשו שניהם לשיחה ארוכה של פלפול תורני מעמיק. בסיומה של השיחה סיפר הרה"ק מאטיניא לרבי מאיר שפירא:

"כאשר היית ילד קטן, בערך כבן שלוש, הגעתי יחד עם אבי (הרה"ק רבי ברוך הגר, ה'אמרי ברוך') לשאץ, לבית הורייך. בתוך הדברים הזכיר אביך (רבי יעקב שמשון שפירא) לפני אבי שאתה כבר בגיל שלוש ועדיין לא הולך כמו שצריך.

"אבא הפטיר 'נו, דבר כזה, יכול גם חיים שלי לפתור'. הוא ביקש ממני לתת לך יד וללמד אותך ללכת בחדר. הושטתי לך יד ואמרתי 'מאיר'ל לך, מאיר'ל לך', עד שהתחלת ללכת. אבל לא התכוונתי שתלמד ללכת כל כך רחוק", סיים הרבי מאטיניא בחיוך, "עד שתגיע לטשורטקוב..."

{ במחשבה שנייה }

הטוב והמיטיב

מכונן הבורא את בני ישראל בארצם ומציעד אותם קדימה שלב נוסף בהתהוות לממלכת כהנים וגוי קדוש.

בשלב השלישי דוד ושלמה בונים את בית המקדש, כאשר אז זוכים ישראל בקביעות שהשכינה הקדושה תשרה בתוכם. לעלות לרגל, להקריב קרבנות. כל העולם רואה את מדרגתם העצומה וקרבתם להשם.

ואז מגיע החורבן. פתאום הכל נגמר.

בית המקדש נחרב, היישוב היהודי בארץ הקודש מתדלדל ונעלם כמעט לחלוטין. היהודים מפוזרים בקצוות תבל מושפלים ונרדפים.

אומר רבי מאיר שמחה מדווינסק: מסדר הברכות של ברכת המזון יש ללמוד שגם כאשר יורדים עד למטה - זה לא הסוף! יש עוד תקווה.

כאשר עמד מלך אחר וריחם על הרוגי ביתר, הם ניתנו לקבורה. ואז גילו דבר מדהים: הם לא הסריחו!

גם בגלות, גם בחושך הנורא ביותר, הקב"ה שומר על כלל ישראל ש'לא יסריח'. נקודות של אור מנקדות את קשיי הגלות לכל אורך הדרך. מבעד ל'גופות' שנקשרות כדחלילים במהלך הגלות - חייבים לשים לב גם לפרטים הניסיים שמתרחשים.

על זה צריכים לברך 'הטוב והמיטיב'.

ולזכור דבר חשוב לא פחות: ברגע אחד הכל יכול להשתנות. לפעמים אפילו בדרך הטבע. מלך אחד יכול להתמנות בצורה לא צפויה ובבת אחת הגזירות נעלמות ומגיעה הרווחה. אפילו אם היא זמנית, היא חלק מתהליך הגאולה!

מלך אחר וגזר עליהם שייקברו."

כמו שראינו בגמרא בברכות (וכן הובא בירושלמי שם) - נס גדול אירע להרוגי ביתר: בכל אותו זמן ששהו גופותיהם בחמה ובגשמים - לא הסריחו. על נס זה תיקנו חז"ל ברכה מיוחדת בברכת המזון.

רעיון נפלא כתב הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק, בספרו 'משך

נס גדול אירע להרוגי ביתר: בכל אותו זמן ששהו גופותיהם בחמה ובגשמים - לא הסריחו

חכמה', על סדר הברכות של ברכת המזון.

סדר זה, מטעים ה'משך חכמה', הוא סיפור היותו של ישראל לעם. הוא מתחיל בכך שהקב"ה זן אותנו במדבר במשך ארבעים שנה. בלב הישימון יורד מדי יום לחם אלוקי מהשמים, מי באר מפכים בעוז, הבגדים גדלים יחד עם לובשיהם, לומדים תורה מפי משה רבנו וזוכים לגילוי שכינה מוחשי.

השלב השני מתרחש כאשר נכנסים בני ישראל לארץ, שבע שנים של כיבוש ושבע שנים של חלוקה בהנהגת יהושע בן נון. בניסים גלויים שמתפרסמים בכל העולם,

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך" (ח, י)

ארבע ברכות יש בברכת המזון: א. "הזן את הכל". ב. "על הארץ ועל המזון". ג. "בונה ירושלים". ד. הטוב והמיטיב.

שורשה של ברכת המזון, כידוע לכל, הוא מהתורה. את מטבע הלשון בה יש לברך, קבעו וסידרו לנו חז"ל. וכך מלמדים חז"ל (ברכות מח): "אמר רב נחמן: משה תיקן לישראל ברכת 'הזן' בשעה שירד להם מן. יהושע תיקן להם ברכת 'הארץ'. כיון שנכנסו לארץ - דוד ושלמה תיקנו 'בונה ירושלים'... 'הטוב והמיטיב' - ביבנה תיקנוה, כנגד הרוגי ביתר. דאמר רב מתנא: אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה, תיקנו ביבנה 'הטוב והמיטיב' - 'הטוב' שלא הסריחו, ו'המיטיב' שניתנו לקבורה".

פרטים מזעזעים מובאים בחז"ל (ירושלמי תענית, פרק ד, הלכה ה) על כיבוש העיר ביתר בימי חורבן הבית. נצטט מעט. על קצה המזלג.

"כרם גדול היה לאדריינוס הרשע", מספרים חז"ל, "שמונה עשר מיל על שמונה עשר מיל, פמן טיבריא לציפורי". לאחר שנלכדה ביתר ונהרגו בה ריבואות יהודים, העמיד אדריינוס הרשע את הרוגי ביתר כחומה אנושית לכרמו. דחלילים מתים. אחד ליד השני הועמדו ונקשרו הרוגי ביתר כשידיהם פשוטות לצדדים, ולא ניתנו לקבורה.

זמן רב נמשך ניוולם של הרוגי ביתר בכרמו של אדריינוס. "עד שעמד